

SAKSFRAMLEGG

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Utvalg for samfunnsutvikling, miljø, landbruk og teknikk	

OPPSUMMERING OG HØRINGSINNSPILL - REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING 2022-2027 – TRØNDELAG VANNREGION

Kommunedirektørens innstilling

Ørland kommune slutter seg til den felles høringsuttalelsen fra Nordre Fosen vannområde.

Sakens bakgrunn og innhold

Bakgrunn

Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion 2022 – 2027 er lagt ut til offentlig høring i tre måneder med frist 6.juli 2021. Planen omfatter alle vannområdene i Trøndelag, herunder Nordre Fosen vannområde, videre benevnt **NFV**. Forvaltningsplanen består av regional vannforvaltningsplan med vedlegg, tiltaksprogram og handlingsprogram.

Fylkestingene i Trøndelag, Møre og Romsdal, og Innlandet godkjenner planforslaget før det går til regjeringen for endelig fastsetting. Planen blir gjeldende fra og med 01.01.2022.

Tiltaksprogrammene som følger planen gir en oversikt over gjennomførte og planlagte tiltak som skal bidra til at målene nås, men vedtas ikke ettersom dette ligger til hver sektormyndighet.

Vannforskriften innførte EUs vanndirektiv i norsk rett, og følger av EØS-avtalen. Direktivet gjennomføres i hele EU/EØS. Norge har med dette forpliktet seg til å beskytte, forbedre og gjenopprette alt vann innenfor landegrensene. Dette omfatter alt vann fra de høyeste fjellvann og bekker, til én nautisk mil utenfor grunnlinja (elver, innsjøer, kystvann og grunnvann).

Forskriften legger et nedbørsfeltprinsipp til grunn for forvaltningen, og følger derfor vannet fra fjell til fjord. Dette sikrer en helhetlig vannforvaltning med fokus på hele vassdrag.

Forringelse av vannmiljø er forbudt etter vannforskriften, og der det er behov skal alle kommuner og sektormyndigheter sikre forbedring og gjenoppretting av vannmiljøet i tråd med vannforskriften og vannforvaltningsplanene, med hjemmel i eget sektorlovverk. Dette gjør planen tverrsektoriell og bredspektret, og forutsetter god samordning.

Planens innhold

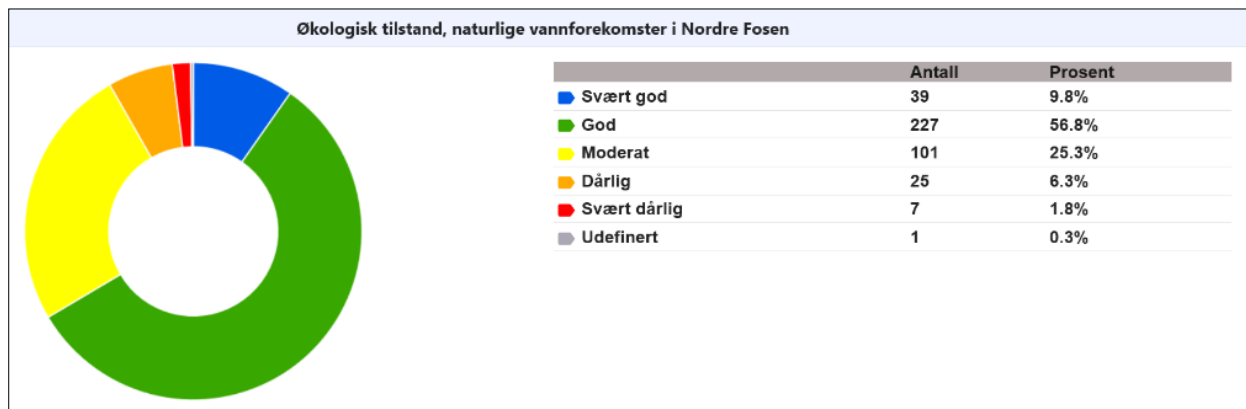
Regional plan for vannforvaltning gir en oversikt over hvordan vannmiljøet i regionen skal forvaltes. Planen gir en oversikt over dagens tilstand, målsettinger for planperioden og en oversikt over hvilke forebyggende og avbøtende tiltak som er nødvendig for å nå miljømålene.

Miljømål er i denne sammenhengen en rammebetingelse for all forvaltning som kommer i berøring med vann, og forutsetter at kommunale, regionale og statlige sektormyndigheter følger opp og fattet egne vedtak som sikrer måloppnåelse i planperioden. Målene gjelder for økologi (livet i vann), og kjemi (prioriterte miljøgifter i vann).

Planen bygger på regional plan for vannforvaltning for planperioden 2016-2021. I forrige planperiode ble det gjennomført miljøundersøkelser og miljøtiltak som gjør at vi nå har kommet ett hakk lenger i forvaltningen av vannressursene. Kunnskapsgrunnlaget er likevel under stadig utvikling.

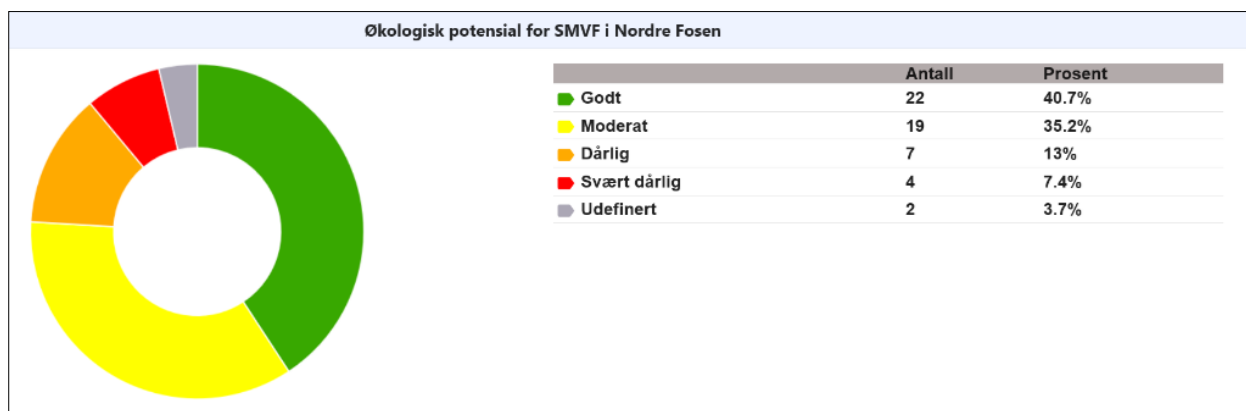
Dagens miljøtilstand og påvirkninger

De fleste av vassdragene og kystområdene i Trøndelag har god økologisk tilstand eller bedre; 75 % av vannforekomstene har nådd målet om minimum god økologisk tilstand (66,3 % av 400 vannforekomster i NFV).

Figur 1: Økologisk tilstand for vannforekomster i Nordre Fosen

For vannforekomster som er definert som sterkt modifiserte (SMVF), er ca. 40 % klassifisert med godt økologisk potensial (41,5 % av 54 vannforekomster i NFV).

Figur 2: Økologisk potensial for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) i Nordre Fosen

De største menneskeskapt påvirkningene på vannet i Trøndelag er avløp og urban utvikling, jordbruk, vannkraft, transport, akvakultur, industri, nedlagte gruver, skogbruk og flomvern. I tillegg kan klimaendringer føre til tilleggsbelastning fra kjente miljøbelastninger, for eksempel erosjon fra jordbruksarealer og naturlig erosjon i vassdrag.

Miljømål

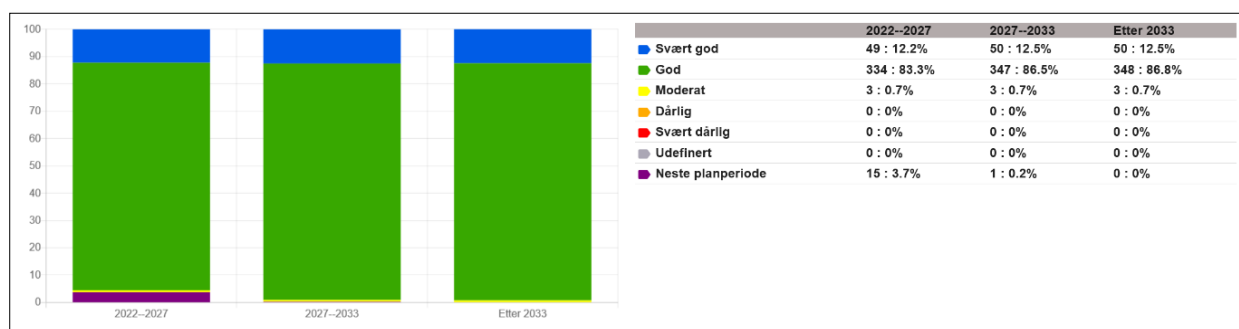
Vannforskriften setter rammene for fastsettelse av miljømål. «Standard miljømål» er minst god økologisk og god kjemisk tilstand for overflatevann (§ 4), og minst god kvantitativ og god kjemisk tilstand for grunnvann (§ 6). Vedlegg V til vannforskriften gir nærmere definisjoner på de ulike tilstandsklassene for overflatevann og grunnvann.

Det gjøres egne vurderinger i vannforekomster der samfunnsnyttig aktivitet har endret vannføring og fysiske forhold i så stor grad at god økologisk tilstand ikke kan oppnås uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten. Slike vannforekomster utpekes som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) dersom kriteriene i vannforskriftens § 5 oppfylles. Det økologiske miljømålet for SMVF er godt økologisk potensial.

Hovedregelen er at miljømålene skal nås innen utgangen av 2027 (§ 8), men det er åpning for å sette utsatt frist (§ 9). I særlige tilfeller der samfunnsnyttig aktivitet gjør at det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå miljømålene, kan det settes mindre strenge miljømål (§ 10).

Planen fastsetter miljømål for alt vann i NFV, som skal legges til grunn for videre aktivitet og forvaltning i vannområdet.

For naturlige forekomster av overflatevann i NFV setter planen følgende mål for **økologisk tilstand**:

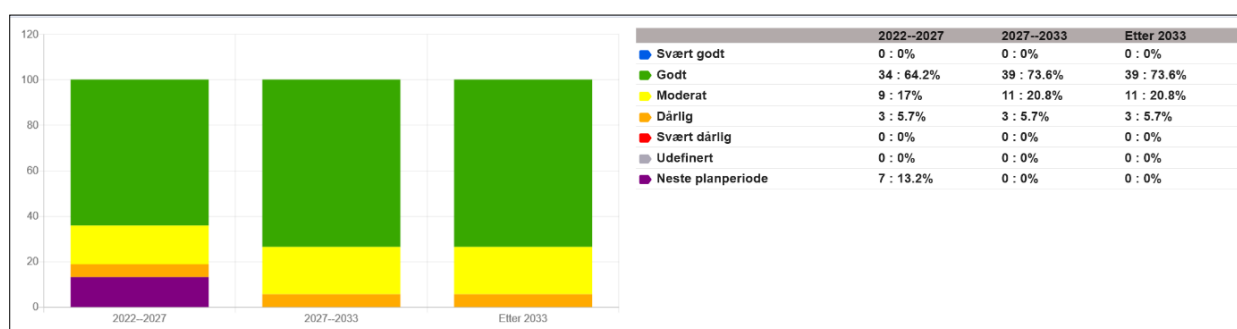

Figur 3: Miljømål for økologisk tilstand i naturlige vannforekomster i Nordre Fosen

- Nesten alle vannforekomstene har mål om å oppnå god eller svært god økologisk tilstand i planperioden (95,5 %).
- Tre vannforekomster har fått mindre strenge miljømål (§ 10), tilsvarende moderat økologisk tilstand.
 - Åfjord: Nordselva, Norddalselva Øvre og Stordalselva nedre del
- 14 vannforekomster har fått utsatt frist grunnet naturforhold eller tekniske årsaker (§ 9) til neste planperiode, 2027–2033:

- Osen: Steinsdalselva
- Åfjord: Monstadbukta og Herfjorden
- Indre Fosen: Strømmen i Rissa, Skauga midtre del, Denstadelva/ Hermstadelva, Flytelva, Djupvikbekken og Fevågbukta
- Ørland: Kråkvåg havn, Vågen Storfosna, Brekstad havn, Rusasetvatnet bekkefelt og Store Gjølgevatn tilløpsbekker sør
- Én vannforekomst har fått utsatt frist grunnet naturgitte forhold (§ 9) i to planperioder, til etter 2033:
 - Indre Fosen: Botn

For SMVF setter planen følgende mål for **økologisk potensial**:

Figur 4: Miljømål for økologisk potensial i sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) i Nordre Fosen

64,2 % av de sterkt modifiserte vannforekomstene har mål om å oppnå godt økologisk potensial i planperioden.

- 14 SMVF har fått mindre strenge miljømål, tilsvarende moderat eller dårlig økologisk potensial (§ 10):
 - Ørland: Laugaelva, Hildremselva, Teksdalsvatnet, Store Gjølgevatnet og Kystbekker Ørland nord og vest.
 - Åfjord: Storvatnet, Lunnfjordelva, Lunnfjordelva Lunnfjordvatnet – sjøen, Vikelva nedre del, Kvernelva nedre og Skjærlivasselva
 - Indre Fosen: Storvatnet, Nordlaugselva/Tjærravasselva
 - Åfjord: Arnevikelva
- 7 vannforekomster har fått utsatt frist grunnet naturgitte forhold eller tekniske årsaker (§ 9) til neste planperiode:
 - Ørland: Biskopbekken, Leirdalsbekken, Røstadelva, Teksdalselva oppstrøms utløp Teksdal kraftverk, Teksdalselva nedstrøms utløp Teksdal kraftverk og Kystbekker Ørland nord og vest
 - Åfjord: Arnevikelva

Målsettingene for økologisk tilstand og økologisk potensial er svært ambisiøse. For å nå målene må det gjennomføres miljøforbedrende tiltak i over 130 naturlige vannforekomster og 14 SMVF.

Tiltak

Tiltaksprogrammet til planen gir mer informasjon om hvilke forebyggende og miljøforbedrende tiltak som skal til for å nå målene, i ulike sektorer og for ulike påvirkningstyper. For planperioden 2022-2027 er det i NFV foreslått eller planlagt ca. 180 avbøtende og/eller forebyggende tiltak, for 117 vannforekomster (data fra Vann-Nett den 29.04.2021). Tiltakene dreier seg f.eks. om å redusere avrenning fra jordbruksområder, etablere eller oppgradere avløpsrenseanlegg, forbedre vandrings- og spredningsveier, forbedre hydromorfologi i regulerte vassdrag og miljøovervåkning for å styrke kunnskapsgrunnlaget.

De aller fleste tiltakene er rettet mot påvirkninger fra avløp og jordbruk. Kommunen og private har ansvar for gjennomføring av disse tiltakene. I den forbindelse er det i NFV nedsatt arbeidsgrupper som jobber spesifikt med igangsetting og oppfølging av tiltak innen spredt avløp og jordbruk.

Vurdering av måloppnåelse

I mange vannforekomster vil miljømålene nås innen 2027 med de tiltakene som er foreslått. Det er også flere vannforekomster som har utsatt frist for å nå miljømålene, eller som har tilpassede miljømål. Årsakene til dette kan blant annet være at tiltaksgjennomføring er kostnadskrevende, gir liten miljøgevinst og må fordeles over tid, eller at det tar lang tid å se effekten av tiltak.

En stor andel av tiltakene har ikke vært gjenstand for en kost/nytte-vurdering. Et flertall av tiltakene har status «foreslått», det vil si at tiltakene enda ikke er vedtatt eller planlagt i detalj. Det er sannsynlig at en del av tiltakene vil avvises i løpet av planperioden, på grunn av høy kostnad, liten nyttevirksomhet eller begrenset kapasitet til saksbehandling og gjennomføring.

Konsekvenser av planen

Vannforvaltningsplanen legger opp til økende ambisjonsnivå for gjennomføring av miljøforbedrede tiltak i vann. Dette vil være positivt for naturmangfoldet, og for Norges oppfølging av nasjonale og internasjonale miljømål. Vannforvaltningsplanen legger opp til ivaretagelse og restaurering av økosystemer, og dermed også ivaretagelse og styrking av økosystemtjenestene.

Konsekvenser av planen kan ellers oppsummeres slik:

- Bedre beskyttelse av drikkevannskilder, rent badevann, vann med fisk og rikt arts miljø vil være positivt for innbyggere og folkehelse. Rent vann er også viktig for gode bomiljøer, og kan øke verdien på eiendom.
- Gjennomføring av tiltak innenfor vannkraft kan redusere fornybar kraftproduksjon og reguleringsevne, noe som kan gi større utslipp av klimagasser og større risiko for flomskader. Ved gjennomføring av slike tiltak er det derfor svært viktig å avveie de ulike samfunnsinteressene.
- Gjennomføring av tiltak innenfor avløpssektoren kan føre til økte avløpsutgifter for innbyggerne. Strengere rensekrav for industrien vil gi økte utgifter for industribedrifter.
- Tiltak mot avrenning av næringssalter i jordbruket kan gå på bekostning av matproduksjonen. På den annen side er tiltak for å redusere erosjon og avrenning viktig for

å sikre god jordkvalitet til matproduksjon. Slike tiltak er også spesielt viktige for å oppnå klimatilpasning i jordbruket.

- For kulturlandskapet vil den oppdaterte vannforvaltningsplanen i hovedsak være positiv, fordi naturlige vassdrag med kantvegetasjon tas vare på og restaureres. For tiltak ved nedlagte gruver må vannmiljøtiltak avveies mot verneinteressene.

Kommunenes ansvar

Gjennom *Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene, Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning og Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023* er kommunene pålagt et stort ansvar for vannforvaltningen.

- **Arealplanlegging:** Gjennom arealplanleggingen kan kommunen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag, innsjøer, fjorder og sjøområder, herunder vannmiljø. Kommunale planer forventes å ta hensyn til vassdragenes bruks- og verneverdier og arealbruken i og langs vassdrag må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv.
- **Klimatilpasning:** Det bør legges vekt på gode og helhetlige løsninger og ivaretagelse av økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning, som også kan bidra til økt kvalitet i uteområder. Planer skal ta hensyn til behovet for åpne vannveier, overordnede blågrønne strukturer, og forsvarlig overvannshåndtering.

Bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger (slik som eksisterende myrer, våtmarker og naturlige bekker, nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng etc.) bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort (kilde: 2).

- **Drikkevann:** Tiltak for å beskytte drikkevannskilder skal ivaretas i arealdelen til kommuneplaner slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres. Vannforekomster som benyttes til uttak av drikkevann bør ha avsatte hensynssoner med tilhørende planbestemmelser.
- **Avløp:** Kommunene skal kartlegge og følge opp utslipp fra avløpsanlegg som de er myndighet for. Målsetningen skal være at alle anleggene i den enkelte kommune oppfyller forurensingsforskriftens renskrav slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033.
- **Landbruk:** Ta i bruk kommunenes hjemler til å stille krav til gjennomføring av miljøtiltak der det er nødvendig for at miljømålene etter vannforskriften nås innen 2027, og senest innen 2033.
- **Badeplasser:** Kommunen har ansvar for kontroll av badevannskvalitet.

Administrasjonens vurdering

Høringsuttalelse fra Nordre Fosen vannområde

Det bemerkes at noen av innspillene ikke er direkte knyttet til plandokumentene, men generelle kommentarer til dagens vannforvaltning.

- Kommunene i NFV tar nasjonale føringer og regional plan til etterretning. I kommende planperiode vil kommunene:
 - Videreføre arbeidet med spredt avløp, for å sikre oppfyllelse av utslippskrav
 - Følge opp påvirkninger fra landbruk, i den grad det er mulig med dagens virkemidler og nasjonale tilskudd
 - Ivareta vannmiljø i plan- og byggesaker, samt i revisjon av kommuneplaner
- Lokal gjennomføring er avhengig av klar regional prioritering. NFV etterlyser planer med klare prioriteringer og retningslinjer, både på regionalt og lokalt nivå, spesielt når det gjelder gjennomføring av tiltak. Uten klare mål er det lett for alle sektorer å nedprioritere gjennomføring av tiltak, med begrunnelse i begrensede ressurser (både økonomiske og person/kompetanseressurser). Med dagens ressursituasjon i kommunene i NFV anses det ikke som mulig å gjennomføre tiltak innen 2027 for å nå forbedre tilstanden i vannforekomster som per i dag ikke når miljømålene. Måloppnåelse er også avhengig av styrket gjennomføring og oppfølging av andre sektormyndigheter.
- Plandokumentene er svært omfattende og utfordrende å sette seg inn i, og det kan være krevende å finne informasjon som gjelder eget arbeidsområde eller interessefelt. I dokumentene vises det til at kunnskapsgrunnlaget som presenteres i plandokumentene er hentet fra nasjonale databaser og åpne plattformer, og at Vann-Nett er tilgjengelig for alle. Vi stiller oss uforstående til dette, da vi opplever at Vann-nett er en svært lite egnet innsynsløsning
- For å sikre involvering i planprosessen og at vannforvaltningsplanene og brukes i kommunal forvaltning, må plandokumentene forkortes, konkretiseres, og gjerne publiseres i et interaktivt digitalt format. Det er også behov for en oppdatert og utdypende veileder til vannforskriften § 12 med relevante praktiske eksempler.
- Vann-nett.no, som er grunnmuren for både regionale og lokale planer, samt et verktøy for bl.a. saksbehandlere inne plan og byggesak, må gjøres mer brukervennlig.. Innlegging/endring i databasen må også forenkles for at oppgaven skal være overkommelig. Tilbakemeldinger fra kommunene per i dag er at vann-nett.no i liten grad blir brukt pga. lav brukervennlighet (vanskelig, og for enkelte umulig å finne frem). Et forslag er en mer interaktiv nettside, slik som trondelagitall.no. Utvikling av funksjoner bør gjøres i samarbeid med brukermålgruppen.
- Det er ønskelig med en oversikt over de ulike sektormyndighetenes (og fylkeskommunens) planlagte overvåkning og gjennomføring av tiltak, f.eks. i Vann-nett. Det gjør det lettere å prioritere, og hindrer dobbeltarbeid. Kommunikasjon mellom sektormyndighetene og vannområdene er essensielt. Dette mangler også i organisasjonskartet vist i Figur 20 i vedlegg 2 til planen.
- Vannområdet ser at det vil være viktig med felles koordinering av arbeidet også i fremtiden, både politisk og administrativt. Dette vil både sikre fremdriften og sørge for lik praksis mellom kommunene. Vannområdekoordinatorkfunksjonen bør derfor videreføres også etter 2021.
- Arbeidet i vannområdene er avhengig av økonomisk handlingsrom. Som påpekt i Vedlegg 2 til vannforvaltningsplanen er vannområdene den *«viktigste samarbeidsarenaen for kommunenes vannforvaltning, og er i tillegg avgjørende for ivaretagelse av den helhetlige, målstyrte vannforvaltningen på tvers av sektorinteresser»*. For å sikre overvåkning av

vannmiljø og tiltaksgjennomføring, er det behov for forutsigbarhet gjennom langsiktig og styrket finansiering til vannområdene, herunder øremerkede midler til kommunene.

- Vannområdekoordinator, i samarbeid med kommunene, er de som i størst grad er ute og ser på tilstanden i vannforekomstene. Alle typer tiltak bør kunne foreslås i vann-nett.no av vannområdene (koordinator og en representant fra hver kommune), også tiltak hvor ansvaret ligger til en annen sektormyndighet. En mulig løsning er en funksjon som gjør at ansvarlig sektormyndighet får et varsel om det innlagte tiltaket, og kan vurdere/endre det før publisering. Innlagte data og tiltak bør også være sporbart – f.eks. at relevant sektormyndighet er offentliggjort, og at vannområdene ser navn/kontaktinfo. Dette vil øke effektiviteten og styrke tverrsektorielt samarbeid, som er nødvendig for å jobbe mot miljømål.
- Kommunene etterlyser kursing og oppfølging, som er nødvendig for å sikre lik praksis og integrering av vannarbeidet i all forvaltning og planlegging. Det er behov for sentralt arrangert opplæring av både deltakere i vannområdene, og for saksbehandlere innen fagområder som berøres av vannforskriften etter samme mal som ved innføring av naturmangfoldloven

Vedlegg:

- 1 Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag og Bottenhavet - høring med frist 06.07.2021